

10. Ferguson A. Charles. Sports Announcer Talk: Syntactic Aspects of Register Variation / Charles A. Ferguson // *Language in Society*. – Cambridge: CUP, 1983. – Vol. 12, N 2. – P. 153 – 172.
11. Kern F. Speaking dramatically: The prosody in radio live commentaries of football games / F. Kern // *Prosody in Interaction*. – Amsterdam: Benjamins, 2010. – P. 217 – 238.
12. Laver J. Principles of Phonetics / J. Laver. – Cambridge: CUP, 1994. – 707 p.
13. Murray I. R. Toward the Simulation of Emotion in Synthetic Speech: a Review of the Literature on Human Vocal Emotion / I.R. Murray, J. L. Arnott // *Journal of the Acoustical Society of America*. – 1993. – № 93 (2). – P. 1097 – 1108.
14. Trouvain J. Between excitement and triumph — live football commentaries in radio vs. TV / J. Trouvain // 17th International Congress of Phonetic Sciences. – Hong Kong, 2011. – P. 2022 – 2025.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Інна Сиваченко – аспірантка кафедри теоретичної і прикладної фонетики англійської мови Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Наукові інтереси: соціолінгвістика, фонетика та фонологія, просодія емоційного мовлення, спортивний дискурс.

УДК 004.823:81.111'42:341.223.2(477.75)

РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ФРЕЙМУ-СЦЕНАРІЮ АНЕКСІЯ КРИМУ В АНГЛОМОВНОМУ ВИДАННІ THE GUARDIAN

Віталій СТЕПАНОВ (Запоріжжя, Україна)

Пропонована стаття присвячена розкриттю механізмів фреймового моделювання українського культурно маркованого концепту АНЕКСІЯ КРИМУ крізь призму динамічних каузально-контактних взаємодій субконцептів ВЛАДА КРИМУ, ВЛАДА РОСІЇ, а також ООН, графічно візуалізованих як ієрархічна мережа (поняття та слоти М. Мінського) міжвузлових пропозицій схем базових фреймів С.А. Жаботинської (предметний, акціональний, посесивний, компаративний, ідентифікаційний) у рамках єдиного фрейму-сценарію. Вихідним матеріалом моделювання структури досліджуваного фрейму-сценарію виступає українськомовний веб-ресурс Вікіпедія, а засобом репрезентації його слотів у свідомості британської спільноти — корпус 93 відібраних статей англійського онлайн-видання The Guardian про події на Кримському півострові в період лютого – квітня 2014 року, опрацьованих програмою-конкордансером AntConc. Наведено вихідні моделі досліджуваного об'єкта в ракурсі українського джерела та відповідні сконструйовані моделі британської спільноти, здійснено порівняння та аналіз їх залучених слотів із виведенням висновку, на чому саме зосереджено увагу в українсько-російських геополітичних змінах 2014 року з позицій закордонного висвітлення подій у Криму авторитетним англійським виданням.

Ключові слова: анексія Криму, концепт, фрейм, фрейм-сценарій, поняття, слоти, пропозиції, корпус статей, конкордансер.

Стаття посвячена раскрытию механизмов фреймового моделювання українського культурно маркованого концепта АНЕКСІЯ КРИМУ посредством динамических каузально-контактных взаимодействий субконцептов ВЛАСТЬ КРЫМА, ВЛАСТЬ РОССИИ, а также ООН, графически визуализированных как иерархическая сеть (понятия и слоты М. Минского) межвузловых пропозиций схем базовых фреймов С.А. Жаботинской (предметный, акциональный, посесивный, компаративный, идентификационный) в рамках единого фрейма-сценария. Исходным материалом моделирования структуры исследуемого фрейма-сценария является украинский веб-ресурс Википедия, а средством репрезентации его слотов в сознании британского социума — корпус 93 отобранных статей англоязычного онлайн-издания The Guardian о событиях на Крымском полуострове в период февраля – апреля 2014 года, обработанных программой-конкордансером AntConc. Приведены исходные модели исследуемого объекта в ракурсе украинского источника и соответствующие сконструированные модели британского сообщества, произведены сравнение и анализ их задействованных слотов с формированием вывода, на чем именно фокусируется внимание в украинско-росийских геополитических изменениях 2014 года с точки зрения зарубежного освещения событий в Криму авторитетным англоязычным изданием.

Ключевые слова: аннексия Крыма, концепт, фрейм, фрейм-сценарий, понятия, слоты, пропозиции, корпус статей, конкордансер.

The given research article is dedicated to revealing frame mechanisms of modeling the Ukrainian culturally-marked CRIMEAN ANNEXATION concept, which is reproduced through a dynamic sequence of causing and contacting interactions between such subconcepts as CRIMEAN POWER, RUSSIAN POWER and UNITED NATIONS ORGANIZATION that are graphically visualized as a hierarchical network (notions and slots by M. Minsky) of inter-node schemas of basic-frame propositions by S.A. Zhabotynska (thing, action, possession, comparison and identification frames) within the single researched frame-script. The initial material for modeling the researched frame-script structure is a relevant Ukrainian encyclopedic source — the Wikipedia website — while the tool for representing its slots in the British community's mind is a corpus of 93

articles about events on the Crimean peninsula in February, March and April 2014 that have been selected from *The Guardian* British Internet periodical and processed by the AntConc concordancing program as a special means for searching and sorting out necessary information among the whole researched material. The research paper includes the Ukrainian initial frame models of the researched object constructed via the Ukrainian source as well as the respective obtained British frame-script units generated and represented via *The Guardian* periodical; comparing and analyzing their engaged slots is performed with making a final conclusion what developments draw a particular attention for English people in the Ukrainian and Russian geopolitical changes in February, March and April 2014 from the foreign perspective of the Crimean news coverage by the influential British online-periodical.

Key words: Crimean annexation, concept, frame, frame-script, notions, slots, propositions, periodical-article corpus, concordancer.

Постановка проблеми. Невід’ємним елементом життя народу є його суспільно-політична діяльність, відображена у когнітивних структурах — концептах — та узагальнено схематизована у фреймових формах. Фреймову репрезентацію концептів вже ґрунтовно досліджено (Р. Абельсон, О.І. Єгорова, С.А. Жаботинська, Г.Д. Заньковська, М. Мінський, В.В. Степанов, Ч. Філлмор, С.О. Швачко, Р. Шенк та інші), що дозволило створити теоретичну базу для моделювання фреймових концептів. Утім, практична реалізація таких надбань, зокрема для об’єктивації українських культурно маркованих концептів, потребує подальшого розширення, зважаючи на політичні зміни на теренах України з 2013 року. У цьому полягає **актуальність дослідження**.

Об’єкт дослідження — український концепт АНЕКСІЯ КРИМУ, **предмет** — його фреймова репрезентація у свідомості британських читачів на базі статей видання *The Guardian*.

Мета дослідження — створення схем фреймової репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ на основі видання *The Guardian*. Досягнення мети передбачає виконання наступних завдань:

- 1) здійснити огляд теоретичних джерел і сформувати інструментарій для фреймового моделювання концепту АНЕКСІЯ КРИМУ;
- 2) укласти корпус британських статей видання *The Guardian*, що слугуватиме **матеріалом дослідження**;
- 3) сконструювати фреймові схеми концепту АНЕКСІЯ КРИМУ із наведенням засобів вербалізації слотів зі статей видання *The Guardian*.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше здійснюється спроба структурного опису українського фреймового концепту АНЕКСІЯ КРИМУ в осередку британської свідомості.

Хід та результати дослідження. Когнітивістика — це галузь, що охоплює отримання, обробку, зберігання та використання вербалізованої інформації. Це вчення про мову та відображену через неї картину світу.

Під картиною світу розуміють сукупність знань про дійсність у суспільній, груповій або індивідуальній свідомості [4, с. 51]. Вона поділяється на об’єктивно існуючу, когнітивну та мовну картини світу.

Об’єктивно існуюча картина світу є об’єктом пізнавальної діяльності людини, що формує в індивідуальній або колективній свідомості когнітивну картину світу як ментальний образ дійсності, результат безпосереднього чуттєвого та раціонального світосприйняття.

Найбільш значущі елементи когнітивної картини світу відображуються у мовній картині світу, де реєструється вся комунікативна інформація про зовнішній та внутрішній світ. Мовна картина світу є опосередкованою, оскільки лише вербально фіксує існуючі в людській свідомості результати осмислення фактів дійсності та омовлює так звані концепти.

Концепт є центральним поняттям когнітивістики, проте єдиного його визначення не існує: він багатовимірний та міждисциплінарний. Відтак, концепти вивчаються з позицій психологічного (Д.С. Ліхачов), логічного (Н.Д. Арутюнова), філософського (В.В. Колесов), культурологічного (Ю.С. Степанов) та інтегративного (Г.Г. Слишкін) підходів.

Наразі термін «концепт» активно вживається у лінгвокультурології та когнітивістиці, а тому виділяють когнітивний і лінгвокультурологічний підходи до його визначення (В.І. Карасик, Г.Г. Слишкін, Ю.Д. Тільман).

Лінгвокультурологічний підхід (Н.Д. Арутюнова, А. Вежицька, С.В. Воркачов, В.І. Карасик, М.В. Піменова, Г.Г. Слишкін, Ю.С. Степанов) вивчає концепт у межах діади «мова — культура» як елемент свідомості. При цьому в центрі уваги постає його національно-культурна своєрідність.

Когнітивний напрям (А.П. Бабушкін, М.М. Болдирєв, О.С. Кубрякова, З.Д. Попова, Й.А. Стернін) розглядає концепт у рамках понять знання та пізнання, визначаючи його як ментальне утворення, фокус знань про світ; когнітивну структуру, що охоплює різнорівневі одиниці свідомості.

Ми дотримуємося когнітивного підходу (ідеї З.Д. Попової, Й.А. Стерніна) і тлумачимо концепт як дискретне ментальне утворення; одиницю мислення з упорядкованою структурою, що є результатом когнітивної діяльності особи та суспільства і несе комплексну, енциклопедичну інформацію про предмет чи явище, про її інтерпретацію суспільною свідомістю і про відношення суспільної свідомості до даного явища або предмета [4, с. 34].

Когнітивісти розглядають і типологію концептів. Відтак, налічують мислинневі картинки, схеми, гіпероніми, фрейми, інсайти, сценарії, калейдоскопічні концепти, почуттєві образи, уявлення, поняття, прототиби, пропозиції, гештальти, ідеї, символи тощо [4, с. 117–119].

Окремий інтерес становлять фрейми серед типів концепту. Під фреймами розуміють універсальну категорію, що графічно репрезентує знання, досвід, ситуацію дійсності з їх мовними й позамовними маркерами [2, с. 224]. Відтак, фрейми відтворюють суть конкретного концепту.

Фрейм має певну будову. За М. Мінським, він є мережею ієрархічних вузлів (поняття, слоти) та зв'язків між ними (пропозиції) [5, с. 212]. Поняття (незмінні головні вузли) — ядро фрейму, слоти (змінні другорядні вузли) — його периферія. Основу ситуації задають поняття, що через зв'язки-пропозиції еднаються зі слотами, інтерпретуючи визначену в концепті ситуацію.

Фрейм актуалізує методологію його дослідження. Так, С.А. Жаботинська при фреймовому моделюванні говорить про доцільність тезаурусного методу (пов'язаний із побудовою концептуальних моделей словників-тезаурусів), пропонуючи пропозиції базових фреймів [1, с. 75–80]: предметного, акціонального, посесивного, ідентифікаційного, компаративного.

Фреймові утворення можуть використовуватися не лише для розкриття когнітивної сутності явищ та предметів. Нерідко виникає потреба відтворити ментальний образ подій. У такому разі фрейм поєднується з іншим типом концепту — сценарієм, — унаслідок чого утворюється особливий різновид фреймового концепту — фрейм-сценарій.

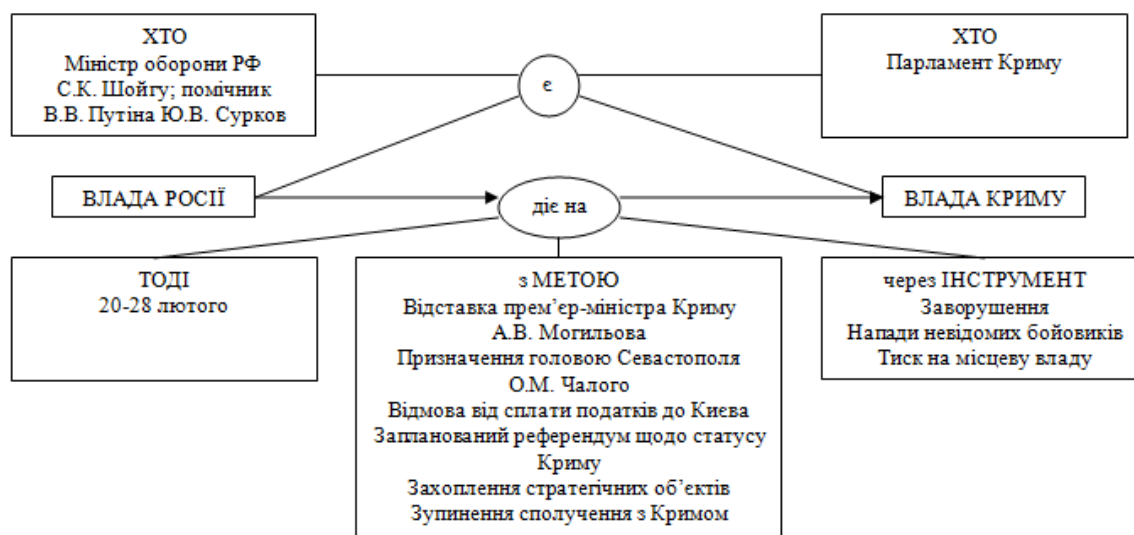
Фрейм-сценарій відмінний від фрейму та сценарію [3, с. 165]. По-перше, фрейм-сценарій динамічний (є елементи дії, темпоральні і каузально-контактні зв'язки між ними), у той час як фрейм статичний. По-друге, на відміну від сценарію, фрейм-сценарій залучений до контексту певної ситуації. По-третє, фрейм-сценарій інтегрує знання про світ людей та їх взаємодію, виступаючи культурно маркованим концептом, що дозволяє його використовувати для опису подій, типових для соціокультурної спільноти.

Отже, маємо підстави стверджувати, що фрейм-сценарій, графічно поданий як вузлово-пропозиційна система (природа фрейму) ряду каузально-контактних взаємодій концептів (природа сценарію), постає доцільною матрицею репрезентації культурно маркованого українського концепту АНЕКСІЯ КРИМУ (вихідні моделі згенеровано на базі веб-ресурсу *Вікіпедія* [7]) у виданні *The Guardian* [6], 93 статті [8] якого про події в Криму за лютий – квітень 2014 року завантажено, збережено *txt*-файлами коду *UTF-8* та опрацьовано програмою *AntConc* з отриманням конкордансів-вербалізаторів для кінцевого утворення британської версії досліджуваного концепту.

Аналіз статті *Анексія Криму Росією* ресурсу *Вікіпедія* переконує, що анексування в рамках фрейму-сценарію поділяється на чотири етапи, кожен із яких відтворено контактною взаємодією владних концептів зі схематичним змістом крізь пропозиції акціональних і предметних фреймів.

Перший етап. Попри поширену думку про початок окупації Криму 22.02.2014 (з моменту втечі В.Ф. Януковича), анексія півострова насправді розпочалася 20.02.2014 (підтверджено російською медаллю «За повернення Криму» із вибитою датою 20.02.2014) на чолі міністра оборони РФ С.К. Шойгу та помічника В.В. Путіна Ю.В. Суркова. 23–25 лютого відбулися заворушення, у ході яких головою Севастополя призначили росіянина О.М. Чалого та відмовилися від сплати податків до Києва. 27 лютого владні установи захопили невідомі бойовики, вивісивши російський прапор. Парламент півострова під тиском Росії проголосував за відставку прем'єр-міністра А.В. Могильова та проведення референдуму щодо статусу Криму. До початку березня захоплено аеропорти та українські військові частини, зупинено поромну переправу.

Утворено модель одновекторної контактної взаємодії концептів ВЛАДА РОСІЇ та ВЛАДА КРИМУ (рисунок 1), слоти яких розкрито крізь пропозиції буттєвої схеми предметного фрейму «ДЕХТО є ХТО» та контактної схеми акціонального фрейму «ДЕХТО діє на КОГОСЬ ТОДІ, з МЕТОЮ, через ІНСТРУМЕНТ» із вербалізацією у конкордансах укладеного корпусу та конструюванням відповідної британської версії етапу (рисунок 2).

Рисунок 1. Перший етап української репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Putin had instructed his defence minister, Sergei Shoigu, to place Russian military in a state of alert for drills in the western district bordering Ukraine. The defence ministry denied the drills had anything to do with the situation in Kiev where Yanukovich's government was toppled at the weekend (The Guardian, 26.02.14).

Russian President Vladimir Putin ordered 150,000 troops to be ready for war games near Ukraine. Russia put fighter jets on alert (The Guardian, 27.02.14).

On Friday the main Crimean air hub at Simferopol was guarded by unidentified uniformed men. The airport was reported to be closed with incoming flights diverted. There were similar scenes at Sevastopol airport. On Thursday pro-Russian gunmen seized the Crimean parliament in Simferopol (The Guardian, 28.02.14).

Fearing the new Kiev power will fire the local government, the crowd elected a new city leader Aleksei Chalyy vowing to defend Sevastopol (The Guardian, 23.02.14).

Deputies of the Crimean Rad have reportedly had their mobile phones confiscated as they entered the parliament building for today's session. Armed activists were inside the building during the session. Press was not allowed (The Guardian, 27.02.14).

The Crimean parliament passed a resolution for elections in May and a referendum with a question "Does the Autonomous Republic of Crimea possess governmental independence or continue to be part of Ukraine on the basis of treaties and agreements – Yes or No?" (The Guardian, 27.02.14)

Зіставлення поданих моделей першого етапу не виявляє розбіжностей у вербалізації слотів, а тому картина світу в обох випадках ідентична.

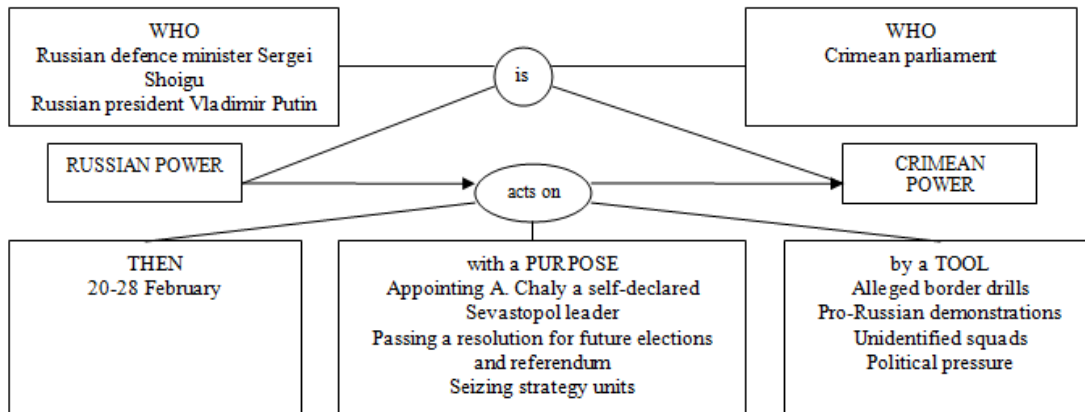

Рисунок 2. Перший етап британської репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Другий етап. 1 березня самопроголошений прем'єр-міністр Криму С.В. Аксьонов звернувся до В.В. Путіна посприяти у «забезпеченні миру і спокою» на території Криму. Того ж дня до Ради Федерації було надіслано пропозицію про введення російських військ у Крим, за ухвалення якої проголосували. Вводяться збройні сили РФ, котрі продовжують захоплення українських стратегічних об'єктів.

Утворено модель двовекторної контактної взаємодії концептів ВЛАДА КРИМУ та ВЛАДА РОСІЇ (рисунок 3), слоти яких розкрито кризь пропозиції буттевої схеми предметного фрейму «ДЕХТО є ХТО» та контактної схеми акціонального фрейму «ДЕХТО діє на КОГОСЬ ТОДІ, з МЕТОЮ, через ІНСТРУМЕНТ» із вербалізацією у конкордансах укладеного корпусу та конструюванням відповідної британської версії етапу (рисунок 4).

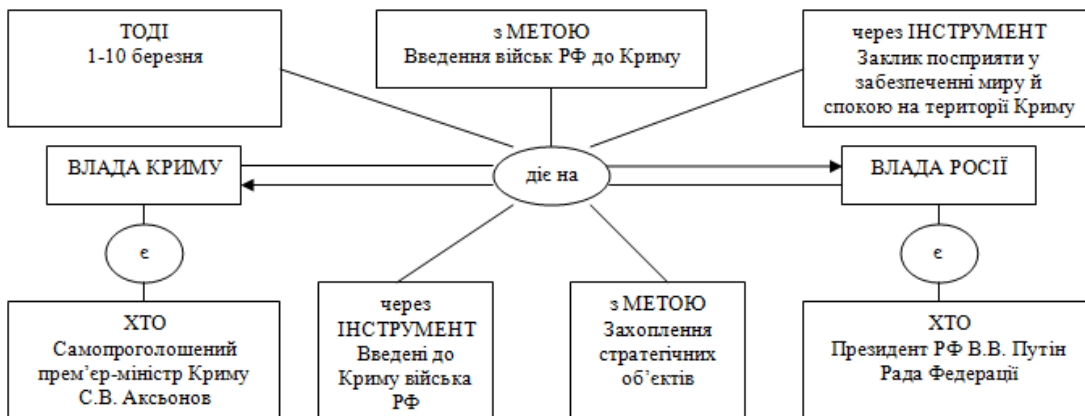
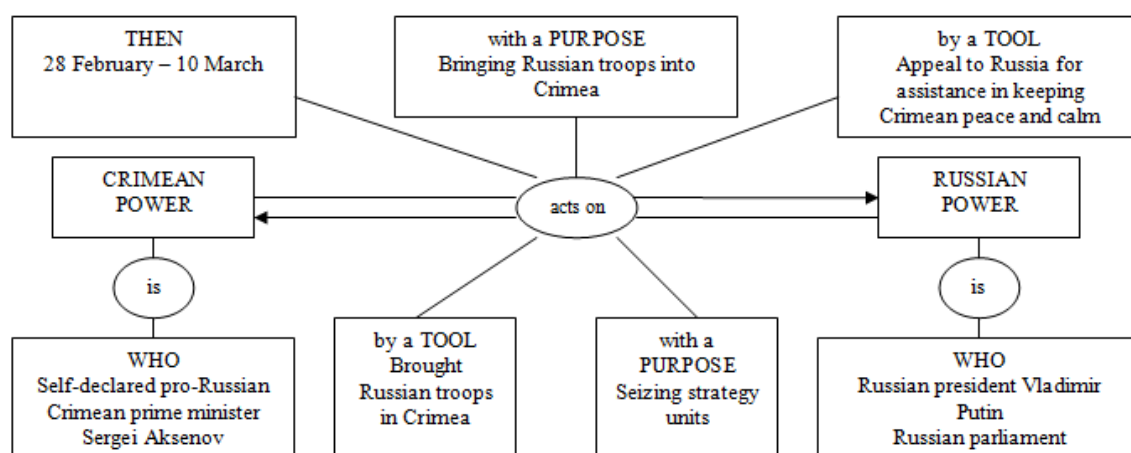

Рисунок 3. Другий етап української репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Sergei Aksenov, the pro-Russian Crimean prime minister, declared himself in charge of local military forces, police and other security services making a direct appeal to the Russian president. ... “Understanding my responsibility for citizens’ life and security, I appeal to Vladimir Putin for assistance in guaranteeing peace and calmness on the Crimean territory” (The Guardian, 28.02.14).

Sevastopol is at the end of what resembles a cold-war crisis. Vladimir Putin won a parliamentary approval on Saturday to send troops into Ukraine as Moscow looked set to recall its ambassador from the USA. In Crimea it is now an issue of waiting for the troops surely following in the wake of that decision (The Guardian, 01.03.14).

Russian troops, said to be 16,000 strong, tightened their grip in Crimea and control all Crimean border posts, military facilities and a ferry terminal in Kerch, just 12 miles across the water from Russia (The Guardian, 04.03.14).

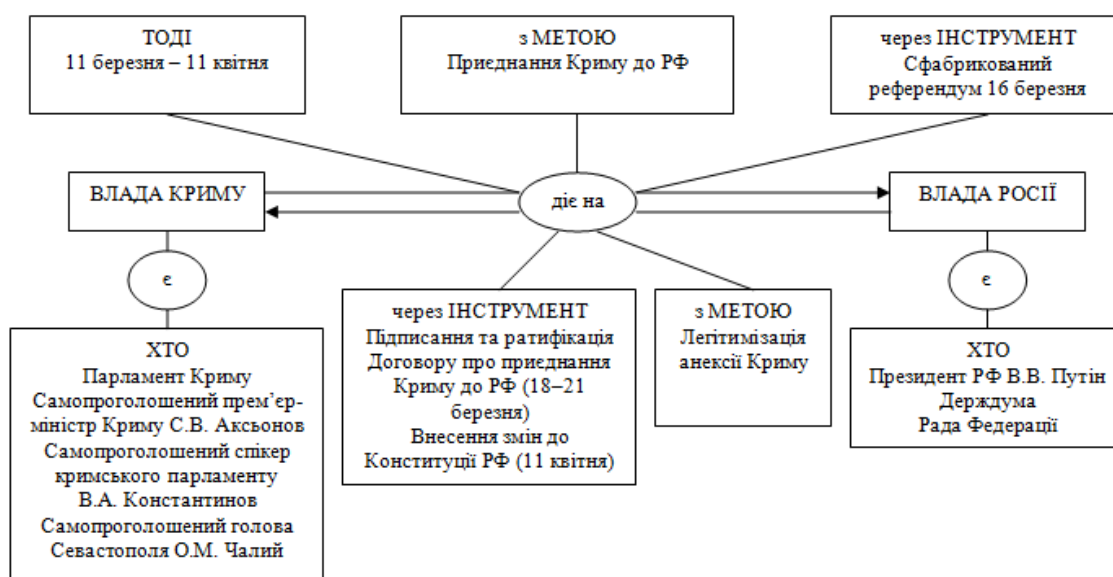

Рисунок 4. Другий етап британської репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Схематизація та вербалізація наведених версій досліджуваного концепту на другому етапі ідентичні, однак, на відміну від першого етапу, контакт владних концептів стає двовекторним, що свідчить про взаємну причинність дій Росії та проросійських сил у Криму з метою анексування півострова.

Третій етап. 11 березня ухвалено Декларацію про незалежність Криму і Севастополя, що мало на меті приєднати Крим у якості суб'єкта РФ після референдуму (не визнаного Україною), котрий сфальсифіковано відбувся 16 березня і зібрав 1,2 млн. бюлетенів (83% від числа місцевого населення), серед яких 96% проголосували за воз'єднання Криму з Росією. 18 березня у Москві Президент РФ В.В. Путін, самопроголошені прем'єр-міністр Криму С.В. Аксенов, спікер кримського парламенту В.А. Константинов та голова Севастополя О.М. Чалий підписали Договір про приєднання Криму до Росії, що набув чинності 21 березня після ратифікації Держдумою та Радою Федерації. 11 квітня внесено відповідні зміни до Конституції РФ.

Утворено модель двовекторної контактної взаємодії концептів ВЛАДА КРИМУ та ВЛАДА РОСІЇ (рисунок 5), слоти яких розкрито крізь пропозиції буттєвої схеми предметного фрейму «ДЕХТО є ХТО» та контактної схеми акціонального фрейму «ДЕХТО діє на КОГОСЬ ТОДІ, з МЕТОЮ, через ІНСТРУМЕНТ» із вербалізацією у конкордансах укладеного корпусу та конструюванням відповідної британської версії етапу (рисунок 6).

Рисунок 5. Третій етап української репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

After pro-Russian groups seized the government, **Crimean MPs voted to join Russia**. Sunday's referendum will serve to "confirm" that decision (*The Guardian*, 13.03.14).

Exit polls said 93% of Crimeans had **voted for Russian union, with an 83% turnout**. Given the **absence of election observers**, it was **impossible to verify how honestly the ballots were counted** (*The Guardian*, 16.03.14).

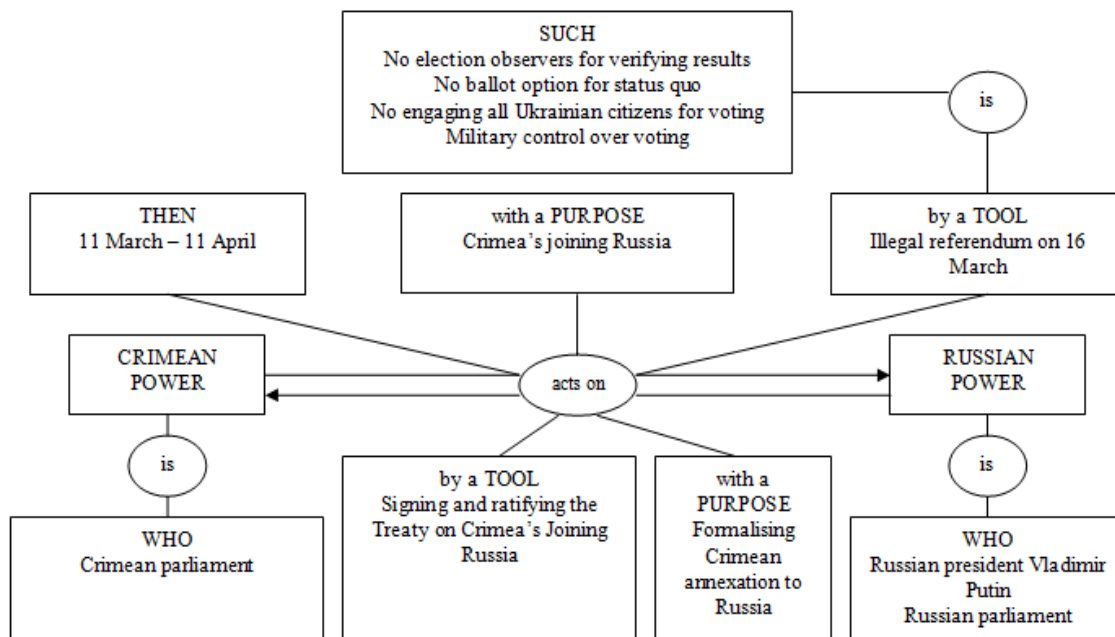
As noted on the Crimean referendum, **the ballot lacks an option for the status quo — no choice to remain a normal region of Ukraine** (*The Guardian*, 16.03.14).

There is a bigger problem: the referendum seems **inconsistent with the Ukrainian constitution** because **all Ukrainians would have to vote on Crimea's secession — not just those living in Crimea** (*The Guardian*, 14.03.14).

Russian troops seized the parliament and hoisted a Russian flag. The referendum is **taking place at Kalashnikov's point**. It is improper and organised by Moscow (*The Guardian*, 16.03.14).

Putin posted a **decree on the Kremlin website recognising Crimea as a sovereign state** being a first step towards **integrating Crimea into Russia**. The decree, which **took effect immediately**, said **Moscow's recognition of Crimea as independent state** based on "the will of the Crimean people" (*The Guardian*, 18.03.14).

It is expected that in the coming months Crimea will switch to the rouble and introduce Moscow time and the Russian visa system. Russia will begin **ratification of the treaty to formalise Crimea's annexation** within days (*The Guardian*, 18.03.14).

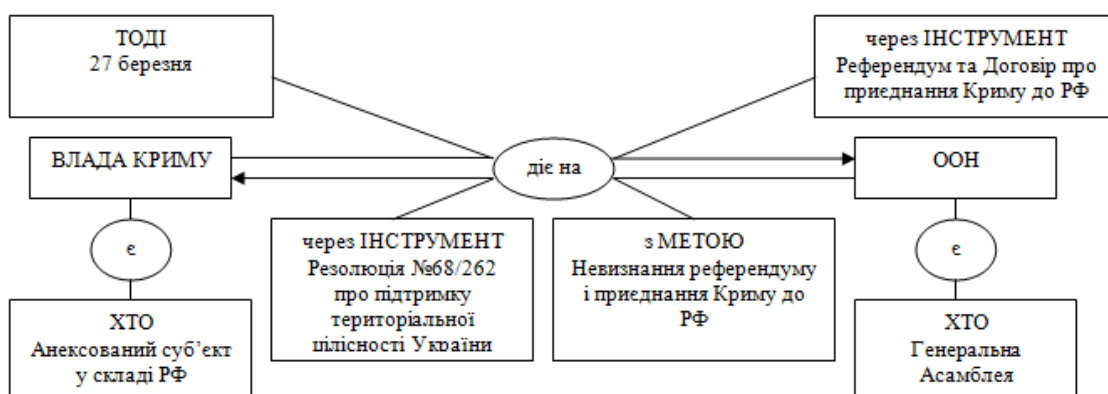

Рисунок 6. Третій етап британської репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Моделі схожі, однак у британській версії з'являється слот квалітативної схеми предметного фрейму (пропозиція «SOMEBODY is SUCH»); його вербалізатори розкривають причини сфальсифікованого референдуму, що говорить про занепокоєність діями Росії на міжнародній арені.

Четвертий етап. Завершенням анексії Криму стало введення в дію Резолюції №68/262 Генеральної Асамблеї ООН від 27.03.2014 про підтримку територіальної цілісності України, згідно з якою міжнародна спільнота не визнає результати «референдуму» та приєднання Криму до РФ. Щойно ця резолюція втратить чинність, статус анексії Криму припиниться.

Утворено модель двовекторної контактної взаємодії концептів ВЛАДА КРИМУ та ООН (рисунок 7), слоти яких розкрито крізь пропозиції буттєвої схеми предметного фрейму «ДЕХТО є ХТО» та контактної схеми акціонального фрейму «ДЕХТО діє на КОГОСЬ ТОДІ, з МЕТОЮ, через ІНСТРУМЕНТ» із вербалізацією у конкордансах укладеного корпусу та конструюванням відповідної британської версії етапу (рисунок 8).

Рисунок 7. Четвертий етап української репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

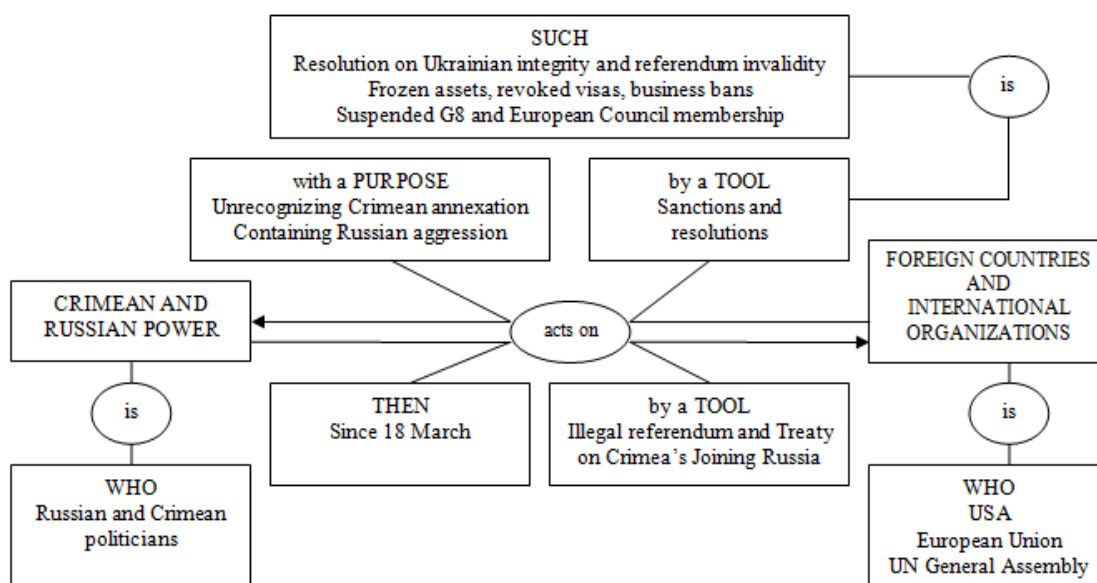
Signing “the treaty on Crimea joining Russia” and the corresponding address by Putin has nothing with law, democracy or common sense. It demonstrates how real the threat is that Russia poses to international security (The Guardian, 18.03.14).

The EU condemned the referendum as illegal with taking steps to increase sanctions against Russia. EU ministers will meet on Monday to decide whether to impose asset freeze and visa sanctions and whom to target them (The Guardian, 17.03.14).

Sanctions published on the EU Official Journal website named 8 Ukrainian and 13 Russian officials. As with the US list, the EU list included the Crimean prime minister Sergei Aksyonov, parliamentary speaker Vladimir Konstantinov and Russian state Duma deputies Andrei Klishas and Leonid Slutsky (The Guardian, 18.03.14).

The sanctions order assets frozen, visas revoked and a ban on US business. Russia’s participation in G8 and European Council was suspended (The Guardian, 13.04.14).

Ukraine hopes the UN General Assembly will adopt a resolution reaffirming the country’s integrity and the referendum invalidity. The draft resolution, circulated to the 193 assembly members, never mentions Russia but calls on everybody not to recognize any changes of the Crimean status (The Guardian, 24.03.14).

Рисунок 8. Четвертий етап британської репрезентації концепту АНЕКСІЯ КРИМУ

Матриця моделей схожа, однак модифікуються контактуючі концепти (український ВЛАДА КРИМУ — британський CRIMEAN AND RUSSIAN POWER, український ООН — британський FOREIGN COUNTRIES AND INTERNATIONAL ORGANIZATIONS із новими

вербалізаторами) і розширюється наповнення слоту ІНСТРУМЕНТ (TOOL) крізь квалітативну схему предметного фрейму (пропозиція «SOMEBODY is SUCH») для подачі реакційних дій на анексію Криму, об'єм та характер чого підкреслює засудження закордоном Росії із прагненням стримати її агресію.

Підсумовуючи **результати** здійсненого аналізу 4-етапного вербального наповнення двох версій культурно маркованого концепту АНЕКСІЯ КРИМУ в рамках єдиного фрейму-сценарію, зазначаємо, що британський варіант більш структурований та деталізований в причинно-наслідкових зв'язках подій, що говорить про особливу міжнародну стурбованість геополітичними змінами в Східній Європі та прив'язанням їх до інтересів зовнішньої політики РФ.

Перспективою дослідження вважаємо фреймову реконструкцію та аналіз іноземної репрезентації інших культурно маркованих українських концептів, наприклад ВІЙНА НА СХОДІ УКРАЇНИ.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Жаботинская С.А. Онтологии для словарей-тезаурусов : лингвокогнитивный подход / С.А. Жаботинская // Філологічні трактати. — 2009. — Том 1. — №2. — С. 71–87.
2. Заньковська Г.Д. Фреймова структура концепту КОНФЛІКТ / Г.Д. Заньковська // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. — 2013. — №9 (268). — Частина 1. — С. 222–228.
3. Полатовская О.С. Фрейм-сценарий как тип фреймов / О.С. Полатовская // Вестник ИГЛУ. — 2013. — №4 (25). — С. 161–166.
4. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / З.Д. Попова, И.А. Стернин. — Москва : АСТ : Восток – Запад, 2007. — 314 с.
5. Minsky M. A Framework for Representing Knowledge / M. Minsky // The Psychology of Computer Vision / ed. P.H. Winston. — New York : McGraw-Hill, 1975. — P. 211–277.
6. Англомовне Інтернет-видання *The Guardian* / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://www.theguardian.com>.
7. Анексія Криму Росією / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E_\(2014\)](https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%90%D0%BD%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%96%D1%8F_%D0%9A%D1%80%D0%B8%D0%BC%D1%83_%D0%A0%D0%BE%D1%81%D1%96%D1%94%D1%8E_(2014)).
8. Корпус статей видання *The Guardian* про події в Криму (лютий – квітень 2014 року) / [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://drive.google.com/open?id=1GPzjovhE_iFdtfnuD-cp1EecWd9ZBf6.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віталій Степанов — аспірант кафедри теорії та практики перекладу з англійської мови Запорізького національного університету.

Наукові інтереси: когнітивна і корпусна лінгвістика, пареміологія, переклад.

УДК: 811.112.2:398(=112.2):784.4

МОДАЛЬНИЙ ПРОСТІР НІМЕЦЬКОЇ НАРОДНОЇ ПІСНІ

Наталія ШАПОЧКА (Запоріжжя, Україна)

Стаття присвячена категорії модальності (на матеріалі німецьких народних пісень), яка є одним із центральних понять, яке належить до найважливіших і провідних комунікативних аспектів речення. Модальність виражає відношення змісту висловлення до реальної дійсності (об'єктивна модальність), відношення до ситуації (суб'єктивна модальність), комунікативну мету того, хто говорить (ілюктивна, інтерсуб'єктивна модальність). Модальність у німецькій мові, як і в більшості європейських мов, представлена категорією способу (індикатив, кон'юнктив, імператив), дієсловами з модальним значенням, модальними прислівниками і частками, синтаксичними конструкціями. Переважаючою формою способу в німецькій народній пісні є індикатив. Він констатує реальність дій у всіх часових пластах. Вживання індикатива в реченнях з питальною (інтеррогативною) модальністю в текстах ННП набуває особливого статусу. Питальна модальність, що виражається дієсловом в індикативі, також специфічна для пісень-загадок, що зближує тексти ННП з фольклорним жанром загадки. Однією з особливостей текстів ННП є наявність в них конструкції “тип + інфінітив”. Дана конструкція вирішує задачу збереження ритму мелодико-текстового твору. Імператив є конституентом спонукальної модальності. Форма імператива 2 лица характерна для пісень любовної тематики, релігійного содержания, танцевальних и солдатских пісень, а також пісень переселенців и ремесленників. Кон'юнктив репрезентує умовно-бажану, нереальну модальність. Серед форм кон'юнктива найбільш уживаною є претерит, що виражає потенційну можливість, рідко трапляється презенс кон'юнктив, фактично не представлені перфект кон'юнктив і кондіціоналіс. ННП демонструють весь спектр модальних дієслів як одного з найважливіших показників модальності. Поряд зі способом і дієсловами пісенно-текстовою модальність реалізують модальні слова і вузукі, а також конструкція “haben + zu + Infinitiv”. Тексти німецьких народних пісень як поетичні тексти є полімодальними в широкому сенсі цього слова. Зміна модальних планів додає